

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра психології

Затверджую
Заступник ректора
в навчальній роботі
Овітлана ГІЛНА
2023 р.

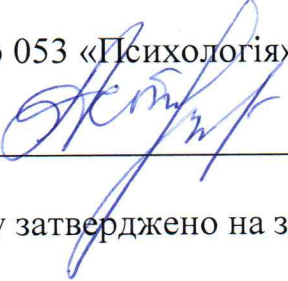
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Патопсихологія

Ступінь вищої освіти «бакалавр»
Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність: 053 «Психологія»
Освітня програма «Психологія»

Миколаїв 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Патопсихологія»
для студентів ступеня вищої освіти «бакалавр».

За спеціальністю 053 «Психологія»

Розробник: Астремська І.В. - доцент

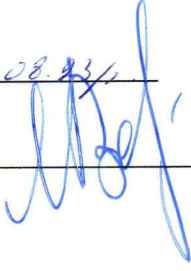
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 1 від 27.08.2024

Завідувач кафедри психології Петьков В.А.

Робочу програму погоджено Вченою радою університету

Протокол № 2 від 28.08.2024

Голова Вченої ради Михайло Волков

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Напрямок підготовки 05 Соціальні та поведінкові науки	Цикл професійної підготовки	
Мова викладання – українська мова	спеціальність 053 Психологія	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин -120		3-й	
		Семестр	
		6-й	
		Лекції	
		22 год.	.
		Практичні	
		20 год.	
		Лабораторні	
		0- год.	
		Самостійна робота	
		78 год.	.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: іспит	
Тижневих годин для форм навчання: ОФН – 3	Перший (бакалаврський) рівень		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для очної форми навчання – 120 год.: 42 год. – аудиторні заняття, 78 год. – самостійна робота (45 % до 55 %).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Патопсихологія»

Метою викладання навчальної дисципліни «Патопсихологія» є ознайомлення студентів із прикладною значимістю патопсихології як науки і її можливостями у вирішенні практичних завдань медицини і психології.

Вивчення курсу «Патопсихологія» передбачає розв'язання низки **завдань** фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема:

- ознайомлення з сучасними принципами та підходами патопсихології; - орієнтування в основних принципах та методах патопсихології; - вивчення, аналіз та узагальнення практики, досвіду застосування методів роботи патопсихолога.

Дисципліна «Патопсихологія» базується безпосередньо на знаннях та навичках, отриманих при вивченні дисциплін на попередніх курсах, а саме: «Загальна психологія» та «Основи психопатології».

Під час вивчення дисципліни «Патопсихологія» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися наступні компетентності:

Загальні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Фахові:

ФК 02. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК 05. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

ФК 07. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

ФК 08. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

ФК 14. Здатність визначати й пояснювати психологічні механізми формування, функціонування та розвитку психічних явищ, процесів, властивостей, виокремлювати причини та фактори, що диференціюють характер їх індивідуального функціонування та розвитку.

У ході вивчення навчальної дисципліни можливо досягнути програмних результатів навчання:

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань для розуміння спеціальних розділів психології з метою майбутньої спеціалізації та освоєння міждисциплінарного зв'язку.

ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги вимірювати індивідуальні та психологічні показники особистості. Це означає

здатність оцінити зміни у розвитку психіки та коригувати їх.

ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПРН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно та письмово.

ПРН 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, тренінгів відповідно до вимог замовника.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, вміло використовувати психотерапевтичні прийоми і прийоми впливу на свідомість і поведінку.

ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПРН. 19. Враховувати індивідуальну варіативність становлення людини як індивіда, особистості, суб'єкта діяльності.

ПРН 20. Знати про норму і патологію психічного розвитку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 1200 год. / 4 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Загальні питання патопсихології

Тема 1. Предмет, завдання, методи, зміст дисципліни «Патопсихологія»

Визначення поняття; об'єкт та предмет дослідження в патопсихології. Спільне та відмінне у патопсихології та психопатології. Прикладні завдання патопсихології за Б. В. Зейгарник. Особливості дитячої патопсихології. Методи патопсихологічного дослідження: експериментальний, психодіагностичний, проєктивні методики. Роль патопсихологічного дослідження в діагностиці психічних захворювань в експертній та реабілітаційній практиці, в визначенні ефективності психотерапії, динаміки захворювання. Проблема формування поняття норми, принципові підходи до неї: інтроспективний, клінічний, статистичний, адаптаційний, функціональний, морально-етичний, ідеальний. Умови нормального розвитку. Характеристика категорії: здоров'я, патології критерії психічного здоров'я за ВООЗ. Поняття ризику дезадаптації, перед хвороби. Ступені здоров'я за Семичевим. Поняття психічного розладу: характеристика, типи його протікання та закінчення, наслідки за міжнародною класифікацією 10 перегляду. Критерії відхилення від норми за Н. Л Білопольскою. Особливості

синдромів проявів в дитячій психіатрії.

Тема 2. Причини психічних розладів, симптоми та синдроми

Поняття патопсихологічного симптому та синдрому за Б. Ф. Зейгарник. Первинні та вторинні синдроми за К. Ясперсом, Л. С. Виготським. Реакції особистості на первинний дефект. Поняття функціонального діагнозу, як патопсихологічного синдрому. Синдромологічний аналіз стану хворого в структурі нозологічного діагнозу. Формування та розпад вищих психічних функцій за Л. С. Виготським, як відображення етапів загальнолюдського розвитку свідомості. Причини психічних розладів. Психічна норма та патологія, граничний психічний розлад. Психотичні та не психотичні психічні розлади.

Кредит 2. Система психічних властивостей особистості та їх порушення

Тема 3. Розлади відчуттів, сприйняття та уваги.

Розлади сприймання. Аналізатори, їх структура. Екстероцептивні, інтероцептивні, пропріоцептивні відчуття. Основні параметри відчуття. Поріг відчуття, порог відмінностей, контраст відчуттів. Адаптація, нюхове сприйняття: зорове, слухове, смакове, кінестетичне. Перцепція та аперцепція, як етапи сприймання. Основні характеристики сприйняття. Порушення сприйняття. Увага: визначення, види, характеристика, порушення. Пам'ять, її визначення, форми, види, модальності.

Тема 4. Порушення пам'яті та мислення, емоційно-вольової сфери

Патологічне посилення пам'яті – гіпермнезія. Патологічне ослаблення пам'яті – гіпомнезія. Утрата пам'яті – амнезія (репродукційна, фіксаційна, ретроградна, антероградна, лакунарна, тотальна, афектогенна, прогресуюча). Парамнезії: псевдоремінісценції, конфабуляції, криptomнезії, екмнезії та дизмнезії. Особливості розладів пам'яті при різних захворюваннях. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів пам'яті. Методи виявлення розладів пам'яті. Порушення мислення за темпом (сповільнення, зупинка, прискорення), за логічним зв'язком (деталізація, персеверація, паралогічне мислення, резонерство, аутичне, символічне, аморфне, розірваність, незв'язність (інкогерентність), ментизм). Нав'язливі ідеї (хворобливого міркування, нав'язливий рахунок, нав'язливі спогади тощо). Надцінні ідеї (винаходу та відкриття, ревнощів, сутяжництва, іпохондричні тощо). Маячні ідеї (стосунку, переслідування, отруєння, впливу, шкоди, ревнощів, величності, самоприниження, самозвинувачення, іпохондричні, релігійні тощо). Індуковані маячні ідеї. Первинні маячні ідеї (інтерпретативні), вторинні маячні ідеї (почуттєві).

Вольові розлади: абулія, гіпобулія, гіпербулія, парабулії. Розлади потягів: посилення, послаблення, збочення інстинктів. Компульсивні потяги (дромоманія, дипсоманія, наркоманія, піроманія, міфоманія, ігрова залежність (гемблінг), інтернет-залежність). Обсесивні потяги. Амбітендентність. Психомоторні розлади: збудження, ступор, паракінезії (парамімії, манерність, стереотипії, ехо-симптоми).

Кредит 3. Патопсихологічні порушення в онтогенезі та їх прояви

Тема 5. Патопсихологічні прояви у дитячому та підлітковому віці

Психологічні особливості та порушення у період новонародженості, немовляти і раннього дитинства. Психологічні особливості та типові порушення у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Психічні розлади у підлітків.

Тема 6. Патопсихологічні прояви в юнацькому, дорослому віці та у старості

Психічні розлади у юнацькому віці, їх діагностика та корекція. Психічні розлади у період дорослості. Психологічні особливості та типові порушення у період похилого віку та старості.

Тема 7. Патопсихологічні прояви в юнацькому, дорослому віці та у старості

Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Очна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кредит 1. Загальні питання патопсихології												
Тема 1. Предмет, завдання, методи, зміст дисципліни «Патопсихологія»	14		2			12						
Тема 2. Причини психічних розладів, симптоми та синдроми	16	4	2			10						
Разом за кредитом 1	30	4	4			22						
Кредит 2. Система психічних властивостей особистості та їх порушення												
Тема 3. Розлади відчуттів, сприйняття та уваги.	16		4			12						
Тема 4. Порушення пам'яті та мислення, емоційно-вольової сфери	14		4			10						
Разом за кредитом 2	30		8			22						
Кредит 3. Патопсихологічні порушення												
Тема 5. Патопсихологічні прояви у дитячому та підлітковому віці	16	2	2			12						

Тема 6. Патопсихологічні прояви в юнацькому, дорослому віці та у старості	14		2			12						
Разом за кредитом 3	30	2	4			24						
Кредит 4. Прояви патопсихологічних порушень в онтогенезі та їх прояви												
Тема 7 Патопсихологічні порушення в онтогенезі та їх прояви	30	16	4			10						
Разом за кредитом 4	30	16	4			10						
Усього годин	120	22	20			78						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ОФН	ЗФН
1.	Тема 1. Предмет, завдання, методи, зміст дисципліни «Патопсихологія»	2	
2.	Тема 2. Причини психічних розладів, симптоми та синдроми	2	
3.	Тема 3. Розлади відчуттів, сприйняття та уваги.	4	
4.	Тема 4. Порушення пам'яті та мислення, емоційно-вольової сфери	4	
5.	Тема 5. Патопсихологічні прояви у дитячому та підлітковому віці	2	
6.	Тема 6. Патопсихологічні прояви в юнацькому, дорослому віці та у старості	2	
7.	Тема 7. Патопсихологічні порушення в онтогенезі та їх прояви	4	
Усього		20	

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено навчальним планом	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ОФН	ЗФН
1.	Тема 1. Предмет, завдання, методи, зміст дисципліни «Патопсихологія»	12	
2.	Тема 2. Причини психічних розладів, симптоми та синдроми	10	
3.	Тема 3. Розлади відчуттів, сприйняття та уваги.	12	
4.	Тема 4. Порухення пам'яті та мислення, емоційно-вольової сфери	10	
5.	Тема 5. Патопсихологічні прояви у дитячому та підлітковому віці	12	
6.	Тема 6. Патопсихологічні прояви в юнацькому, дорослому віці та у старості	12	
7.	Тема 7. Патопсихологічні порушення в онтогенезі та їх прояви	10	
Усього		78	

7. Методи навчання

Для оцінки й вибору методів навчання слід використовувати низку наявних класифікацій, здійснених на основі різних засад:

- за джерелом знань (виокремлюють словесні, наочні й практичні методи, тому що інших джерел, крім слова, образу й досвіду, не існує);

- за відповідним етапом навчання, на кожному з яких розв'язують специфічні завдання (орієнтація на методи підготовки тих, кого навчають, до вивчення матеріалу, що передбачає пробудження інтересу, пізнавальної потреби, актуалізацію базових знань, необхідних умінь і навичок; та методи вивчення нового матеріалу; та методи конкретизації й поглиблення знань, набування практичних умінь і навичок, які сприяють використанню пізнаного; та методи контролю й оцінки результатів навчання);

- за способом керівництва навчальною діяльністю безпосередні або опосередковані (виокремлюють методи пояснення педагога й різноманітні методи організації самостійної роботи студентів);

- за логікою навчального процесу (опора на індуктивні й дедуктивні, аналітичні й синтетичні методи);

- за дидактичними цілями виокремлюють методи організації діяльності тих, кого навчають, методи стимулювання діяльності, наприклад, конкурси, змагання, ігри, заохочення й інші методи перевірки й оцінки.

8. Методи та форми контролю

Сучасна дидактика виділяє наступні методи контролю: методи усного контролю, методи письмового контролю, методи практичного контролю, дидактичні тести, спостереження, методи графічного контролю, методи

програмованого і лабораторного контролю.

Відповідно до вимог регламенту навчального процесу для успішного засвоєння знань студентами та об'єктивного їх оцінювання здійснюється:

систематичний поточний контроль знань здійснюється під час семінарських і практичних занять у формі вибіркового усного опитування та тестових завдань, підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійних завдань.

семестровий контроль організовано у формі стандартизованого опитування за теоретичними питаннями, написання студентами поточних письмових тестових завдань, практичних завдань за змістовними модулями;

оцінювання рівня виконання самостійної роботи проводиться на основі перевірки змісту роботи та її захисту у формі доповіді, реферату.

самостійне завдання перевіряється на відповідність оформлення згідно з вимогами, а також на повноту, ґрунтовність матеріалу, наявність цікавих фактів та прикладів, висновків.

9. Перелік питань до екзамену

1. Визначення поняття; об'єкт та предмет дослідження в патопсихології.
2. Спільне та відмінне у патопсихології та психопатології.
3. Прикладні завдання патопсихології за Б. В. Зейгарник.
4. Особливості дитячої патопсихології
5. Методи патопсихологічного дослідження: експериментальний, психодіагностичний, проєктивні методики.
6. Роль патопсихологічного дослідження в діагностиці психічних захворювань в експертній та реабілітаційній практиці, в визначенні ефективності психотерапії, динаміки захворювання.
7. Проблема формування поняття норми, принципи підходи до неї: інтроспективний, клінічний, статистичний, адаптаційний, функціональний, морально-етичний, ідеальний.
8. Умови нормального розвитку.
9. Характеристика категорії: здоров'я, патології критерії психічного здоров'я за ВООЗ.
10. Поняття ризику дезадаптації, перед хвороби.
11. Ступені здоров'я за Семичевим.
12. Поняття психічного розладу: характеристика, типи його протікання та закінчення, наслідки за міжнародною класифікацією 10 перегляду.
13. Критерії відхилення від норми за Н. Л Білопольською.
14. Особливості синдромів проявів в дитячій психіатрії.
15. Причини психічних розладів, симптоми та синдроми
16. Поняття патопсихологічного симптому та синдрому за Б. Ф. Зейгарник.
17. Первинні та вторинні синдроми за К. Ясперсом, Л. С Виготським.
18. Реакції особистості на первинний дефект.
19. Поняття функціонального діагнозу, як патопсихологічного синдрому.
20. Синдромологічний аналіз стану хворого в структурі нозологічного діагнозу.
21. Формування та розпад вищих психічних функцій за Л. С. Виготським,

- як відображення етапів загальнолюдського розвитку свідомості.
22. Причини психічних розладів.
 23. Психічна норма та патологія, граничний психічний розлад.
 24. Психотичні та не психотичні психічні розлади.
 25. Розлади відчуттів, сприйняття та уваги.
 26. Розлади сприймання.
 27. Аналізатори, їх структура.
 28. Екстероцептивні, інтероцептивні, пропріоцептивні відчуття.
 29. Основні параметри відчуття.
 30. Поріг відчуття, порог відмінностей, контраст відчуттів.
 31. Адаптація, нюхове сприйняття: зорове, слухове, смакове, кінестетичне.
 32. Перцепція та аперцепція, як етапи сприймання.
 33. Основні характеристики сприйняття.
 34. Порушення сприйняття.
 35. Увага: визначення, види, характеристика, порушення.
 36. Пам'ять, її визначення, форми, види, модальності.
 37. Порушення пам'яті та мислення, емоційно-вольової сфери
 38. Патологічне посилення пам'яті – гіпермнезія.
 39. Патологічне ослаблення пам'яті – гіпомнезія.
 40. Утрата пам'яті – амнезія (репродукційна, фіксаційна, ретроградна, антероградна, лакунарна, тотальна, афектогенна, прогресуюча).
 41. Парамнезії: псевдоремінісценції, конфабуляції, криптомнезії, екмнезії та дизмнезії.
 42. Особливості розладів пам'яті при різних захворюваннях.
 43. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів пам'яті.
 44. Методи виявлення розладів пам'яті.
 45. Порушення мислення за темпом (сповільнення, зупинка, прискорення), за логічним зв'язком (деталізація, персеверація, паралогічне мислення, резонерство, аутичне, символічне, аморфне, розірваність, незв'язність (інкогерентність), ментизм).
 46. Нав'язливі ідеї (хворобливого міркування, нав'язливий рахунок, нав'язливі спогади тощо).
 47. Надцінні ідеї (винаходу та відкриття, ревнощів, сутяжництва, іпохондричні тощо).
 48. Маячні ідеї (стосунку, переслідування, отруєння, впливу, шкоди, ревнощів, величності, самоприпинення, самозвинувачення, іпохондричні, релігійні тощо).
 49. Індуковані маячні ідеї.
 50. Первинні маячні ідеї (інтерпретативні), вторинні маячні ідеї (почуттєві).
 51. Вольові розлади: абулія, гіпобулія, гіпербулія, парабулії.
 52. Розлади потягів: посилення, послаблення, збочення інстинктів.
 53. Компульсивні потяги (дромоманія, дипсоманія, наркоманія, піроманія, міфоманія, ігрова залежність (гемблінг), інтернет-залежність).
 54. Обсесивні потяги.
 55. Амбівалентність.
 56. Психомоторні розлади: збудження, ступор, паракінезії (парамімії, манерність, стереотипії, ехо-симптоми).

57. Патопсихологічні прояви у дитячому та підлітковому віці
58. Психологічні особливості та порушення у період новонародженості, немовляти і раннього дитинства.
59. Психологічні особливості та типові порушення у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.
60. Психічні розлади у підлітків.
61. Патопсихологічні прояви в юнацькому, дорослому віці та у старості
62. Психічні розлади у юнацькому віці, їх діагностика та корекція.
63. Психічні розлади у період дорослості.
64. Психологічні особливості та типові порушення у період похилого віку та старості.

11. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань іспиту.

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань.

Форма контролю – виконання комплексних атестаційних робіт, розробка проектів, колоквиуми, творчі роботи.

Форма підсумкового контролю – іспит на основі суми балів набраних за кожний кредит та складання власне іспиту.

Критеріями оцінювання є:

- а) при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки;
- б) при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки.

Оцінювання знань студентів проводиться за національною шкалою та шкалою ECTS таким чином:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Патопсихологія».
2. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Патопсихологія».
3. Методичні рекомендації до підготовки практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Патопсихологія».

13.Рекомендована література:

Основна література:

- Бочелюк В. Й. Психологія людини з обмеженими можливостями : навч.посіб. /Бочелюк В. Й. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
- Вітенко І. С. Медична психологія: підручник / Вітенко І. С. – К. : Здоров'я, 2007. – 208с.
- Карпенко Н. В. Діагностика психічного розвитку в роботі педагога (вчителя,вихователя): навч. посіб. / Н. В. Карпенко. – [2-ге вид.]. – К. : Каравелла, 2010. – 248 с. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини / І. Я. Коцан, Г.В. Ложкін, М. І. Мушкевич. – Луцьк : РВВ "Вежа" ВНУ ім. 41 Лесі Українки, 2009. –316с.
- Максименко С. Д. Медична психологія / Максименко С. Д.; за ред. С. Д. Максименка. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 520 с.
- Максимова Н. Ю. Основи дитячої патопсихології / Н. Ю. Максимова, К. Л. Мілютіна,В. М. Піскун. – К. : Главник, 2008. – 160 с.
- Максимова Н. Ю. Патопсихологія підліткового віку / Н. Ю. Максимова, К. Л.Мілютіна, В. М. Піскун. – К. : Главник, 2008. – 192 с.
- Мельник А. П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики /Мельник А. П. – Луцьк : Іванюк В.П., 2013. – 68 с.
- Мельник А. П. Особливості прояву дромоманії у підлітків з неблагополучних сімей /А. П. Мельник // Конференція за результатами Українсько-Канадського проекту
- «Молодь за здоров'я». – Київ, 2005.
- Мушкевич М. І. Особливості діагностичної роботи з дітьми з гіперактивним розладом та дефіцитом уваги / М. І. Мушкевич // Вісник Одеського національного університету. Сер. : Психологія. – Том 14. – 2009. – Вип. 5. – С. 64 – 70.
- Мушкевич М. І. Особливості пізнавальної сфери дітей з гіперактивним розладом та дефіцитом уваги / М. І. Мушкевич // Психологічні перспективи. – 2010. – Вип. 15. – С. 140 – 150.
- Мушкевич М. І. Особливості психічного розвитку аутичної дитини / М. І. Мушкевич, К. Теслюк // Актуальні проблеми сучасної психології: зб. наук. праць ВДУ імені Лесі Українки. – Луцьк, 2007. – С. 208–214.
- Мушкевич М. І. Психолого-педагогічні особливості соціалізації аутичної дитини / М. І.Мушкевич // Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України ; за ред. С. Д. Максименка. Т. X, част. 1. – К., 2008. – С. 306–315.
- Мушкевич М. І. Психопрофілактична робота при уродженій і набутій патології / М. І. Мушкевич // Актуальні питання супроводу дітей з особливими потребами: медичні, психологічні, педагогічні аспекти. – Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції з циклу «Сучасні підходи інтеграції та соціалізації дітей з особливими потребами». – Луцьк, 2006. – С. 11–15.

- Роюк С. Є. Особливості мислення дітей дошкільного віку із вадами слуху / С. Є. Роюк
- // Психологічні перспективи. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – Вип. 15. – С. 174–182.
- Хлівна Л. М. Використання психодіагностичних засобів у консультативній роботі з тривожними школярами / Л. М. Хлівна // Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України ; за ред. Максименка С.Д. – К. : 2004, Т.VI, випуск 1. – С.319–332.
- Чагарна С. Є. Діагностика пізнавальної сфери дітей з порушеннями слуху / С. Є. Чагарна // Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України ; за ред. С. Д. Максименка. Т.XIII, част. 1. – К., 2011. – С. 435–442 с.
- Чагарна С. Є. Порівняльний аналіз розвитку мотиваційної сфери учіння у молодших школярів з порушеннями слуху та групи норми / С. Є. Чагарна // Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова. Серія : «Психологія» / за ред. В. А. Сминтина. – Т. 16. – Вип. 11 – О., 2011. – С. 306– 312.